ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆ

ಬಿ. ಆರ್. ರಘುನಂದನ್*

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24337829

ABSTRACT

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ನವೋದಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಲೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಡು ಮತ್ತು ನುಡಿ ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಗಡಿ ಹಾಗೂ ಸಂವಹನದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸ್ಮೃತಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನಿಸರ್ಗ, ನದಿ–ಪರ್ವತಗಳು, ಕಲೆ–ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ–ಸಂಗೀತ, ಗುಡಿ–ಗೋಪುರಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಕನ್ನಡಿಗರೊಳಗಿನ ಅನೈಕ್ಯ, ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕೊರತೆ ಹಾಗೂ ಪರಭಾಷೆಗಳೆಡೆಗಿನ ಅತಿಯಾದ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಶುಭೋದಯ', 'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ', 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ', 'ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಉದಯವಾದರೂ ಕನ್ನಡಿಗನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡತನದ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮೂಡದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯೋದಯ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅವರ ನಿಲುವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯು

* **ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ರಘುನಂದನ್,** ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

KEYWORDS: ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, ಕನ್ನಡತನ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆ, ರಾಜ್ಯೋದಯ, ಭಾಷಾ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ನವೋದಯ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಪುನರುತ್ಥಾನದ ನಂತರ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆಯೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದವು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳು, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮಗಳು ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮರುರೂಪ ಪಡೆದವು. ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತೆಗಳು' ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ನವೋದಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಕವಿ ಅವರು. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಿವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆತ ಬದುಕಿದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಕಾಲದ ಚಲನೆಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಗಡಿ, ಸೀಮೆ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿವರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಜನಸಮುದಾಯದ ಸ್ಮೃತಿ, ಬದುಕಿನ ವಿಧಾನ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಣವು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂಗೋಳವಾಗಿ

ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಗತಕಾಲದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಕನ್ನಡ ನಾಡು–ನುಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಡು–ನುಡಿ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

'ನಾಡು' ಮತ್ತು 'ನುಡಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ನಾಡು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಜನ, ಅವರ ಬದುಕು, ಇತಿಹಾಸ, ಪರಂಪರೆ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಸಮಗ್ರತೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನುಡಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಸಂವಹನದ ಸಾಧನವಲ್ಲ. ಒಂದು ಜನಸಮುದಾಯದ ಅನುಭವ, ನೆನಪು, ಜ್ಞಾನ, ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾಹಕವೇ ಭಾಷೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಡು ಮತ್ತು ನುಡಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ನಾಡು ತನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ನಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಬೆರೆತಿವೆ.

ಅವರ 'ಶುಭೋದಯ', 'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ', 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ', 'ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾವಗೀತೆಯ ಲಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಕನ್ನಡಿಗನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಕವಿತೆಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

'ಶುಭೋದಯ': ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂಗೋಳ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮುಖ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿದೆ. 'ಶುಭೋದಯ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

ನವೋದಯದ ಕಿರಣ ಲೀಲೆ
ಕನ್ನಡದೀ ನೆಲದ ಮೇಲೆ

ಶುಭೋದಯ ತೆರೆದಿದೆ.
ನದ ನದಿಗಳ ನೀರಿನಲ್ಲಿ
ಗಿರಿವನಗಳ ಮುಡಿಗಳಲ್ಲಿ
ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಗಾನ ಕಾವ್ಯ
ಗುಡಿ ಗೋಪುರ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ

(ಚಕ್ರಗತಿ – ಶುಭೋದಯ)

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಕೇವಲ ಭೂಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳು, ಗಿರಿವನಗಳು, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಗಾನ, ಕಾವ್ಯ, ಗುಡಿ–ಗೋಪುರ ಮತ್ತು ಶಿಖರಗಳು ಸೇರಿ ನಾಡಿನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸದೆ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನದಿ ಮತ್ತು ಗಿರಿವನಗಳು ನಾಡಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ಶಿಲ್ಪ, ಗಾನ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳು ಅದರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಗುಡಿ–ಗೋಪುರ–ಶಿಖರಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಸಂಗಮದಿಂದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂಪಟವನ್ನು ಕವಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ 'ಶುಭೋದಯ' ಎಂಬ ಪದವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಬೆಳಗಿನ ಉದಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಎಚ್ಚರ, ಹೊಸ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಕಾಲದ ಆರಂಭದ ಸಂಕೇತವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. 'ನವೋದಯದ ಕಿರಣ ಲೀಲೆ' ಎಂಬ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಬೆಳಕು ಕನ್ನಡದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡುತ್ತಿರುವ ರೂಪಕವಿದೆ.

'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ': ರಾಜ್ಯದ ಉದಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಶ್ನೆ

ನಾಡಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಭವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ಜಿ.ಎಸ್. ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅವರಿಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಕಾವ್ಯವಾಗದೆ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ರಾಜ್ಯೋದಯದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯೋದಯವೂ
ನಮ್ಮೊಳಗೊಳಗೇ.
ಕನ್ನಡತನ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಉಳಿದವು
ಎಲ್ಲೋ ತಳದೊಳಗೆ.

(ಗೋಡೆ – ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ)

'ರಾಜ್ಯೋದಯ' ಮತ್ತು 'ವ್ಯಾಜ್ಯೋದಯ' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕವಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯದ ಏಕೀಕರಣವು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಏಕೀಕರಣ ಸಂಭವಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ನಡುವಿನ ಒಳಜಗಳ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ–ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮುಂದುವರಿದರೆ ರಾಜ್ಯೋದಯದ ಆಶಯ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕವಿಯ ತಲ್ಲಣ.

ಇಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾಡನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದರ ವೈಭವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅದರೊಳಗಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದೂ ನಾಡಿನ ಮೇಲಿನ ನಿಜವಾದ ಕಾಳಜಿ ಎಂಬ ಮನೋಧರ್ಮ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಾಹ್ಯ ರಾಜ್ಯೋದಯದಿಂದ ಆಂತರಿಕ ರಾಜ್ಯೋದಯದ ಕಡೆಗೆ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಆಂತರಿಕ ರಾಜ್ಯೋದಯ'ವೂ ಒಂದು. ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ಕನ್ನಡ ನೆಲದೊಳಗಿನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡುವ ಕಾಲವು
ಮುಗಿದಿಲ್ಲೆಂದರೆ ಅದು ನಮಗೇ ಅವಮಾನ.
ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ
ಅದು ನಿಮಗೇ ಅನುಮಾನ
ನಿಜ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗಿದೆ ಹೊರಗೆ
ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗುವುದಿದೆ
ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಳಗೆ.

(ಗೋಡೆ – ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ)

ಈ ಸಾಲುಗಳು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಏಕೀಕರಣ 'ಹೊರಗಿನ ರಾಜ್ಯೋದಯ'. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡತನ, ಭಾಷಾ ಪ್ರೀತಿ, ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅರಿವು ಬೆಳೆಯುವುದು 'ಒಳಗಿನ ರಾಜ್ಯೋದಯ'.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಘಟಕವಲ್ಲ. ನಾಡಿನ ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಗೌರವ ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಬೇಕು.

ಕನ್ನಡಿಗರ ನಡುವಿನ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು 'ನಾವು–ನಮ್ಮದು' ಎಂಬ ಸಾಮೂಹಿಕ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾಡಿನ ನಿಜವಾದ ಏಕೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯೋದಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮಾನಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡತನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ

ಕನ್ನಡತನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

ಕನ್ನಡವೆಂಬುದು ಕೆಚ್ಚಿಗೆ ನೆಚ್ಚಿಗೆ
ಆತ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಯದಂತಹ ಸತ್ವಕ್ಕೆ
ಕನ್ನಡ ಜನ ಗಣ ನಾಯಕ ಪೂರ್ತಿಗೆ
ಅಧಿದೈವದ ಹೆಸರು.

(ಗೋಡೆ – ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ)

ಇಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ' ಎಂಬುದು ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು 'ಕೆಚ್ಚು', 'ನೆಚ್ಚು', 'ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ' ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಗೌರವದೊಂದಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

'ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ' ಎಂಬ ಪದ ವಿಶೇಷ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಕವಿ ಪರರ ವಿರುದ್ಧದ ದ್ವೇಷವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ನಾಡು–ನುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದೆಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಲ್ಲ. ತನ್ನತನದ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡತನವು ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಆತ್ಮಗೌರವ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ': ಉದಾರತೆಯೊಳಗಿನ ವಿಡಂಬನೆ

ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಉದಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾರತೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ' ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾಗತ ಸುಸ್ವಾಗತ; ಒಳಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ.
ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮದೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ,
ನಾವು ಕನ್ನಡಿಗರು, ಯಾರು ಬಂದರು ಹೀಗೇ
ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ ನಡುಬಗ್ಗಿಸುವ ಡವಾಲಿ.
(ಗೋಡೆ – ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ)

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಇವು ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಮಾತುಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳೊಳಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. 'ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮದೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ' ಮತ್ತು 'ನಡುಬಗ್ಗಿಸುವ' ಎಂಬ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಾಗತದ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಗುಣಗಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆ, ನೆಲ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವುದನ್ನೇ ಉದಾರತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅದು ಆತ್ಮನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕವಿಯದು.

ಇದೇ ವಿಡಂಬನೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ:

ನಿಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಹೊತ್ತು
ತರುತ್ತೇವೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನು ಮಹಾ
ಬನ್ನಿ ಹಾಗೆಯೇ ಏನೂ ತರದೆ ಬಂದಿರಾ
ಇದ್ದೇವೆ ನಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ;
ನಿಮ್ಮ ಕಾಲೊತ್ತಿ, ನಾವು ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು
ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ – ನಾವು ಕನ್ನಡಿಗರು.
(ಗೋಡೆ – ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ)

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಆತಿಥ್ಯಪರತೆಯ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ನಾವು ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು' ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿ ತನ್ನದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗನು ಅಂಚಿಗೆ ಸರಿಯುವ ಅಪಾಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇದು ಅನ್ಯರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇತರರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆತ್ಮಗೌರವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಜಿ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ವಿಡಂಬನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಉದಾರತೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ

ಕನ್ನಡಿಗರು ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ತೋರಿಸುವ ಮುಕ್ತ ಮನೋಭಾವ ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಆ ಉದಾರತೆ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಈ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನಾದರೂ ಕಲಿಯುವ ಮುಕ್ತತೆ ಅಗತ್ಯ. ಬಹುಭಾಷಿಕತೆ ಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ. ಆದರೆ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಅಥವಾ ಅದರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪರಭಾಷಾ ವಿರೋಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಅದು ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಷೆ–ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವ ಸಮನ್ವಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

ಭುವನೇಶ್ವರಿ: ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಕ

ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನು 'ಕನ್ನಡಾಂಬೆ' ಅಥವಾ 'ಭುವನೇಶ್ವರಿ'ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ 'ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪಕ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ತಾಯ ಮುಖಬಿಂಬ ನಿಮ್ಮೆದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರೆ
ನಂಬುಗೆಯ ತುಂಬುಗೈ ನೀಡಬನ್ನಿ.
'ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವಿ ರಥವನೇರಿದಳು
ಜೈ ರಾಜೇಶ್ವರೀ ಕನ್ನಡಿಗರೊಡತಿ!'
(ದೇವಶಿಲ್ಪ – ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು)

ಇಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಕೇವಲ ಆರಾಧನೆಯ ದೇವತೆಯಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ರೂಪಕ. 'ರಥ'ವು ನಾಡಿನ ಚಲನೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಎಳೆಯುವ ಜನರು ನಾಡಿನ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಡಿನ ರಥ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಎಳೆಯಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಶ್ರಮ ಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘೋಷಣೆಯಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು–ನುಡಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ, ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತಿಯದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

'ಕನ್ನಡದ ತಾಯ ಮುಖಬಿಂಬ ನಿಮ್ಮೆದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿರೆ' ಎಂಬ ಸಾಲು

ಕೂಡ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಾಢಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ತಾಯಿ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾಡಿನ ರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಡು–ನುಡಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ನಾವು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ನಾಡಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.

ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿದಾಗ ಕನ್ನಡನಾಡು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಭಾಷಾ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳು, ಧರ್ಮಗಳು, ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನಾಡು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡತನವು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಮಾನವತಾವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ನಿಲುವು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಡಂಬನೆಯ ಪಾತ್ರ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವ ಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇದೆ.

'ಶುಭೋದಯ'ದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಭವವನ್ನು ಹಾಡುವ ಕವಿ, 'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ' ಮತ್ತು 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಧ್ವನಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಒಂದೇ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳು.

ನಿಜವಾದ ನಾಡುಪ್ರೇಮ ತನ್ನ ನಾಡಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಗಳುವುದಲ್ಲ; ಅದರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ವಿಡಂಬನೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಕಾರಾತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದೆ.

ಗತಕಾಲ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಅನುಸಂಧಾನ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಗತಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು. ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಶಿಲ್ಪ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಭೂತಕಾಲದ ವೈಭವದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಗತಕಾಲದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರ ಅರ್ಥ ವರ್ತಮಾನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದರೆ ಆ ಸ್ಮರಣೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕಾವ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಸ್ಮಾರಕವಲ್ಲ; ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಾನದಂಡವಾಗಿದೆ.

ಸಮನ್ವಯದ ಕವಿಯಾಗಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ 'ಸಮನ್ವಯ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ, ನಾಡು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ, ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಗಳಾಗಿ ನೋಡದೆ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಾತು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾಗಿದೆ:

"ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತಿ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಅವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಒಂದು ಗುಣ."

ಈ ಸಮನ್ವಯದ ಗುಣ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ. ನಾಡಿನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ವಿಶ್ವಮಾನವೀಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕುರಿತ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣ, ನಗರೀಕರಣ, ವಲಸೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಧಾರಿತ ಬದುಕಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾಷೆಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹುಭಾಷಿಕ ನಗರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಾನ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯ ಪಾತ್ರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ''ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗುವುದಿದೆ / ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಳಗೆ'' ಎಂಬ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಆಶಯ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವುದೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುವುದಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಉದ್ಯೋಗ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಗೊಳಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಸಾಲದು; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಭಾಷಾ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಅವರ 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ'ಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಓದಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಹಿಷ್ಣು ಪರಂಪರೆ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ವಾಗತ ತನ್ನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವು ಹೊರಗಿನವರ ವಿರುದ್ಧದ ದ್ವೇಷವಲ್ಲ; ಒಳಗಿನವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇದು ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ನೆಲದ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಪ್ರೀತಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರೀತಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಡು ಎಂದರೆ ಮಣ್ಣು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಮನುಷ್ಯರು. ಭಾಷೆ ಎಂದರೆ ಪದಗಳ ಸಮೂಹ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಗುವ, ಅಳುವ, ಕನಸು ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನರ ಅನುಭವ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡುಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ನೆಲದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು; ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಬಾರದು ಎಂಬ ಸಮನ್ವಯದ ಅರಿವು ಅವರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಮಾನವೀಯತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡತನದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು–ನುಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಗಾಢವಾದ ಅಭಿಮಾನ, ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಕನ್ನಡನಾಡು ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವಲ್ಲ; ಅದು ಪ್ರಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನಗಳ ಸಮಗ್ರ ರೂಪ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯೂ ಕೇವಲ ಸಂವಹನದ ಮಾಧ್ಯಮವಲ್ಲ; ಕನ್ನಡಿಗನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.

'ಶುಭೋದಯ'ದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವಿ, 'ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯ'ದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಏಕೀಕರಣದ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಂತರಿಕ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಕನ್ನಡ ಕುಲಬಾಂಧವರ ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಅತಿಯಾದ ಉದಾರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬನೆಯ ಮೂಲಕ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ತೇರನೆಳೆವರು ನಾವು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ರೂಪಕವಾಗಿಸಿ ನಾಡು ಕಟ್ಟುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನಿಗೂ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ರಾಜ್ಯೋದಯವು ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿನ ಗಡಿಗಳ ಏಕೀಕರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ನಾವು' ಮತ್ತು 'ನಮ್ಮದು' ಎಂಬ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಬೇಕು. ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ನಾಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಜನರ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೆಳೆಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಹೊರಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ರಾಜ್ಯೋದಯ ಒಳಗೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವು ಪರಭಾಷಾ ವಿರೋಧವಲ್ಲ; ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಆತ್ಮಗೌರವ. ಅವರ ನಾಡುಪ್ರೇಮವು ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯಲ್ಲ; ತನ್ನ

ನೆಲದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಮನೋಧರ್ಮ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಮೀರಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನು ತಾನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ನಾಡು–ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಅಂತರಾಳದ ಕರೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ನಾಡಿನ ಪ್ರಗತಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನರು ತಮ್ಮ ತನು–ಮನಗಳನ್ನು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನೆಲದ ಪ್ರೀತಿ, ಭಾಷೆಯ ಪ್ರೀತಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯತ್ವ—ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲ ನೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದುದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದುರಾಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಬಲ್ಲದು.

ಅದರಲ್ಲಿಯೂ—

"ನಿಜ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗಿದೆ ಹೊರಗೆ
ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗುವುದಿದೆ
ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಳಗೆ."

ಎಂಬ ಕವಿಯ ಮಾತು ಕನ್ನಡ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಕುರಿತ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಚಿಂತನೆಯ ಸಾರವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಡಿನ ನಿಜವಾದ ಉದಯ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಕನ್ನಡಿಗನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಅಂತರಂಗದ ರಾಜ್ಯೋದಯವೇ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕನ್ನಡದ ಭವಿಷ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್., (2007), ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಕಾಮಧೇನು ಪ್ರಕಾಶನ.
2. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ (ಸಂ.), (2006), ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪುಟ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
3. ಹೊನ್ನುಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಿ. ಬಿ. ಮತ್ತು ಮುನಿಯಪ್ಪ, (2014), ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ: ನಾಡು–ನುಡಿ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
4. ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ, (2024), ಅರುಹು ಕುರುಹು (ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶೋಧದಲ್ಲಿ – ಸಂಪುಟ 15, ಸಂಚಿಕೆ 74–75), ಬೆಂಗಳೂರು: ಅರುಹು ಕುರುಹು ದ್ವಿಭಾಷಾ ಪತ್ರಿಕೆ.
5. ಅಭಿನಂದನಾ ಸಮಿತಿ (ಸಂ.), (2001), ಹಣತೆ (ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ), ಬಳ್ಳಾರಿ: ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ.